

Program připravila Simona Petrů
s využitím textů historika Radomyra Mokryka
a Národního muzea holodomoru-genocidy
v Kyjevě.

3KINO
ARTO
PASÁŽ

bnt
attorneys
in CEE

PRAHA
PRAGA
PRAG

**KDYŽ
NENÍ
Z ČEHO?**

**CO
SE VAŘÍ.**

CAFÉ 1933

SCÉNÁŘ A REŽIE	ANNA TURLO
TEXTOVÁ ÚPRAVA A DRAMATURGIE	SIMONA PETRŮ
VÝPRAVA	RUSLANA BASENKO
HUDBA	VERONIKA POZNIAK
HRAJÍ	TETIANA FERNIUK KAPITOLINA KOLOBOVA VERONIKA POZNIAK VĚRA TIMOFEEVA MARIANA YEFIMOVA CHRISTYNA VOLOVYK DANYLO RYPALENKO
HUDEBNÍ DOPROVOD	VERONIKA POZNIAK ANASTASIA ŠČYR MARTA VAČEVSKA

„V nelidských podmínkách a situacích, které jsou často způsobeny představiteli státu, je skutečně zásadní si zachovat důstojnost... Záleží třeba i na způsobu, jakým podáváme a jíme jídla. Přestože jsou jinak naprosto skromná, pomůže podávat je způsobem podobným „normální“ době. V Leningradu obléženém Němci měli lidé jen přiděl tmavého chleba – vařili polévku ze střídky a z kůrek dělali řízky. Bylo pro ně podstatné jíst polévku a hlavní jídlo zvláště, příborem z talíře. Jeden syrský uprchlík mi řekl, že v Medai jedí pouze slanou horkou vodu, do které si přidávají

suchý syrský chléb, pokud jej tedy mají. Vždy ale jedí lžičkou z misky – jako by to byla opravdová polévka. Udržovat kulturu, každodenní rituály a možnost sdílet jídlo, to vše je pro lidskou psychiku velmi důležité.“

Karolina Brzuzan, polská sochařka a výtvarná umělkyně, autorka projektu NOFOOD aneb Głodowa Książka Kucharska (Kuchařka hladu) zaměřeného na zkoumání hladu a jeho politického pozadí

MENU

BYLINKOVÝ CHLÉB

Pečená placka z nastrohané trávy uhnětené v horké vodě s přidavkem lněných semínek. Oblíbený pokrm především na jaře, kdy vyrašil plevel: šťovík, merlík nebo jetel.

PALJANIČKY

Pečené placičky z bramborových slupek a zbytků obilí rozmíchaných v horké vodě.

Tisíce lidí si jako zázrakem zachránily život, když se jim povedlo získat hrst obilí. Často je vyhrabávali z nor hlodavců. V kolchozech se i sláma a plevy prosévaly, aby nezůstalo žádné zrno.

HOLUBCI

Rolky z drcené pečené slámy, prosných a pohankových plev, plněné konopnými semínky drcenými v hmoždíři.

Milióny zachráněných Ukrajinců přežily jen díky náhražkám: slámě, shnilým melounům, bramborovým slupkám. Jedli doslova zbytky zvířecího krmiva.

CHLEBOVÉ PLACKY

Placky z rozemleté dubové kůry s kořeny rákosu a merlíkem.

POLÉVKA Z TRÁVY A VAŘENÉHO KUKUŘIČNÉHO KLASU

ZATERUHA

Koláčky pečené z těsta z březové kůry a vody.

Pro statisíce rodin byla v chladném období jedinou nadějí na přežití kůra stromů.

HOLODOMOR = GENOCIDA

Obludný komunistický zločin, který sovětské vedení provedlo na Ukrajině na začátku třicátých let 20. století, se dá těžko popsat a představit. Kolektivizační kampaň byla vedena s neskutečnou brutalitou. Od počátku se setkávala s masivním odporem ze strany ukrajinské společnosti. Kdo vlastně byl ten kulak, ten „nepřítel lidu“? Ve většině případů se jednalo o úspěšného rolníka, ale mohlo jít i o majitele políčka a plechové střechy. Definice byla velmi proměnlivá. Představa o vlastním domě, vlastní chaloupce a zahradě, půdě, kterou obdělávají, je Ukrajincům velice blízká. Sověti se proto rozhodli nový systém zavést za pomoci násilí, jak jinak. Archivní dokumenty jasně odhalují, že Stalin o tom, co se děje, nejen věděl, ale především postup podporoval. Z Ukrajiny dostával zprávy, že roste hlad a plány se nedaří plnit, ale v rámci své šílené logiky považoval nesplnění rekvizic za sabotáž a hlad za záškodnickou činnost. A rozhodl se ještě přitvrdit. Kolektivizace se stala prostředkem, jak „zkrotit“ ukrajinský nacionalismus a snahy transformovat se ve svébytný národ. Ve stejné době probíhalo také zatýkání ukrajinské inteligence. Počet obětí hladomoru lze odhadovat minimálně na čtyři milióny lidí, skutečné číslo se zřejmě nikdy nedozvíme. V průběhu 20. století zemřel každý čtvrtý Ukrajinec násilnou smrtí nebo hladu. Pro definování genocidy je nejdůležitější motiv, záměr, a sovětské vedení se nepochybně cílevědomě drželo právě této strategie a bylo si dobře vědomé zločinů, které páchá. Na celé Ukrajině se hladomor stal součástí rodinných příběhů a jedním ze základů historického povědomí Ukrajinců. Vše se vědělo a tiše vyprávělo. Neskutečně brutální zločin se stal i sjednocujícím kolektivním traumatem. Evropská unie, Spojené státy americké a mnoho dalších zemí světa uznalo Hladomor 1932–33 oficiálně za akt genocidy. Je symbolické, že v říjnu 2022 ruští okupanti demontovali pomník obětem hladu z let 1932–33 v okupovaném Mariupolu. Rusko se samozřejmě snaží od tohoto zločinu distancovat a připomínky zločinů Kremlu jsou pro něj nadále iritující.